

TERÁPIA - GYÓGYÁSZAT

JANCSEK GABOR

A gyógypedagógia szellemi forrásai

Kedves Olvasók! A mostani lapszámban a gyógypedagógia szellemi forrásairól szeretnék vázlatos képet adni. Ehhez mindjárt az elején egy személyes élményt osztanék meg Önökkel, ami számomra annak idején döntően befolyásolta (második) pályaválasztásomat.

1999 februárjában olvastam Bernard Lievegoed „Az emberi lélek megmentéséről” című (1) könyvét, melyet a szerző szellemi hagyatékának tekintett, és a betegágyáról mondta diktafonba barátjának (Jelle van der Meulen) a könyv tartalmát, mert akkor már olyan beteg volt, hogy nem volt képes írni. A könyv ismerteti a három fő szellemi áramlatot, mely az emberiség történetében jelen van. Mikor a gyógypedagógia szellemi hátterét taglalja a szerző, egy nagy erejű belső kép jelent meg előttem: egy egyenlő oldalú háromszög pontjaiból más-más színű fényfonalak törtek elő, középen egyesültek, és a háromszög közepe felett egymásba fonódva, mint egy copf, felfelé indultak. A háromszög pontjai a három áramlatot jelentették. Ekkor egy hang ezt mondta: ez a gyógypedagógia, mely a te utad. Tudtam, hogy kijelentette magát bennem valami/válaki, és ez az a pillanat, melyre évek óta vártam. Még az év október 1-én megkezdtem antropozófus gyógypedagógiai tanulmányaimat Németországban.

A cikkhez Bernard Lievegoed két írását használtam fel, az elsőről már tettem említést, a második pedig egy vékony könyvben jelent meg (2),

valamint Rudolf Steiner „Gyógypedagógiai kurzus”-ának (3) idevágó részét. Ezeket fogtam össze a cikkbeli ismertetéshez. Fő vonalakban a gyógypedagógia három áramlatból tevődik össze: a szellemi megismerésből, az emberi együttélés gyakorlatából és a cselekvés művészetéből.

1. A Mihály-iskola szerinti megismerés

A gyógypedagógia feladata, hogy az egész szellemi megismerést imaginációkban dolgozza ki. Az ember és a világ imaginatív megismeréséből fakadt 1924-ben Rudolf Steiner „Gyógypedagógiai kurzus”-a. Ez az új Mihály-iskola bölcsessége, mely a Mihály-misztériumokból jött létre. A gyógypedagógiai megismerési útnak ez a szellemi háttere.

Hosszan elgondolkodhatunk azon, hogy mit jelent ez a mondat: „Mihály a következményekkel dolgozik, nem az okokkal.” A kauzalitás, az oksági dolgok, melyek természettudományunk teljes alapját képezik, egyáltalán nem érdeklik Mihály arkangyalt; őt csak az érdekli, hogy az ember tevékenysége mit jelent a jövőbeli fejlődési lehetőségek számára. Ő mindig finálisan irányult, mert ez a finalizmus (4) az, ami tetteink és gondolataink következménye.

A gyógypedagógus akkor dolgozik mihályi értelemben, ha ezt mondja: a gyermek itt van, a múltból meg is tudom érteni, de nem ez a fontos. A fontos az, amit ma teszek azért, hogy a gyermek jövőbeli sorsa megváltozzon.

Ha a gyógypedagógia számára szükséges antropozófus szellemi megismerést megfigyeljük, akkor ezen belül is találunk még három fő területet:

I. Általános antropozófiai ismeretek

Itt az antropozófia alapelemeinek ismeretéről van szó, mint a „Teozófia” és a „Szellemtudomány körvonalai”. Ismerjük a lénytagokat, a Földkorszakok különböző történéseit, azon belül pedig a mostani Földünkre vonatkozó kozmogóniát. Azt, hogy mit jelent a Mars-fejlődésből való átmenet a Merkúr-fejlődésbe, hogyan lesz a Bölcsesség Kosmoszából egyszer a Szeretet Kosmosza. Mi például a Krisztus-lény itt-létének jelentősége, stb. A lista, mondhatni végtelen.

II. Orvostudományi ismeretek

A szükséges orvostudományi ismeretek különbözőek. Már a Karácsonyi Gyűlés előtt is volt kiterjedt antropozófus orvostudomány; a betegség felismerését, a betegség tendenciáit a hármas felosztású, ill. négy lénytagú emberben Rudolf Steiner már sok előadásában kidolgozta. Ez a legdifferenciáltabb szervi és betegségképekig megvalósult. Egy olyan terápiás gondolkodást fejlesztett ki, amelyben a spirituális természetismeret ásványokat, növényeket és állatokat vesz figyelembe. Különböző művészeti terápiák is ki-fejlődtek, mint a gyógyeuritmia, terápiás festés, gyógymasszázs és fürdőterápia. Az orvos és páciens találkozásának jelentősége az élet-

vezetés és az ember életrajzának szempontjából is kidolgozásra került. A Karácsonyi Gyűlés után azonban új impulzust kap ez a szellemi orvostudományi áramlat, mert új orvostudományi misztériumok keletkeznek. Az orvosban nemcsak az ő tudása és tevékenysége iránti kérdések merülnek fel, hanem ilyenek is: hogyan lehetek jó orvos, honnan meríthetek gyógyítói bátorságot úgy, hogy inspiratív-intuitíven cselekedhessem, és főleg, hogyan válhatok Raphael (arkangyal) szolgálójává? Az orvostudományi misztériumok raphaeli aspektusa a Karácsonyi Gyűlés után keletkezett Mihály-iskolában alapozódott meg.

III. Általános pedagógiai ismeretek

Itt a 12 éves tanterv ismerete fontosabbak között, de természetesen a hagyományos pedagógiai tudást is birtokolnia kell egy Waldorf-tanárnak. Aki nevelőművésszé válik, átlátja és étellel telíti a pedagógiát, az már osztályára szabhatja a Waldorf módszert. Bátorságot kell meríteni ahhoz, hogy minden osztálynak egy egyéni 12 éves tanterve legyen. Természetesen meg lehet tenni azt is, hogy évről-évre kb. a tantervet követve továbbimprovizáljunk, és azt mondjuk: ez túl nehéz, ezért könnyítünk rajta. De valami újat teremteni és kitalálni sokkal fontosabb.

2. A cselekvés művészete raphaeli értelemben

A cselekvés művészete, hogy egy adott helyzettel megbirkózzam, intuitív cselekedet, amely egy tipikusan raphaeli tett. Ez egy gyógyító tett, mert intuíció mindig csak másokkal való találkozásban jön létre. A cél pedig mindig az, hogy megakadt sorsokat újra mozgásba hozzunk. Helyes intuíciót abban a pillanatban kapunk, ha részvétellel, együttérzéssel fordulunk a másik felé, ha osztozunk a fájalmában. És a másik sorsával való együttérzést olyan erősen éljük át, hogy a gyermek tehetetlenségét magunkban érezzük. Ebből keletkezik a gyógypedagógus intuíciója, hogy egy konkrét helyzetbe miképpen avatkozzon be.

A sorshelyzetbe való beavatkozásról Rudolf Steiner is beszélt a gyógypedagógiai kurzus során. Ehhez is fűződik személyes élményem oly módon, hogy ezt a kérdést jó pár évig hordoztam magamban. Bistey Zsuzsa 1998 márciusában a „Rudolf Steiner él” c. könyvhöz kapcsolódóan beszélt Karl König munkásságáról is, és azt a számomra nagyon különös kijelentést tette, hogy a gyógypedagógusok egyfajta hierarchikus tevékenységet végeznek. Ezt nem fejtette ki bővebben, én pedig ezt a rejtélyes dolgot elraktároztam magamban, habár nem tudtam mit kezdeni vele. Az a kérdés foglalkoztatott leginkább: „*hogyan lehetséges emberként hierarchikus tevékenységet végezni?*” Amikor az alapképzésem során a „Gyógype-

dagógiai kurzus”-t részletesen tanulmányoztuk a szemináriumban, már a 2. előadás vége felé ott volt a válasz, mely egyszerre csak fényt gyújtott bennem. Tehát, a kérdéses helyen arról van szó, hogy ne csupán a lelki élet körtüneteire figyeljünk, hanem azokra a karmikus összefüggésekre is, melyek az adott egyén életkörülményeit és élethelyzetét jellemzik. És annak kell tudatában lennünk lelki kezelésre szoruló emberek esetén, hogy minden egyes cselekedettel és kezeléssel mélyen beavatkozunk a karmájukba. Ez egy magától értetődő és helyénvaló beavatkozás a karmába, mert bizonyos dolgokat le kell győzni. Viszont másfelől felmerül a moralitás kérdése, mert ezzel a hata-

lommal - mint minden másvalammal is - vissza lehet élni. Mert a fehér és fekete mágia közti különbség csak annyi, hogy a fehérben morális, önzetlen módon avatkozunk be, míg a feketében immorális, önző módon. Még az is elhangzott, mivel a lelkiismeretesség korunkban (1924) nincs erősen kifejlődve, éppen ezért sok egyéb másról hallgatni kell. Így mindenekelőtt a felelősségérzést és lelkiismeretességet kell erősen fejleszteni, mely csak akkor történik meg, ha tudjuk, miről is van szó. Nevezetesen, hogy a karmikus tevékenységekbe mély beavatkozás történik, mely egyébként csak a halál és újraszületés között menne végbe. Amit teszünk, az az istenek munkájába való beavatkozás. Ezzel megválaszolódott az emberi hierarchikus tevékenység rejtélyes kérdése.

A mihályi tudás nagyszerű és általános, mely nagy fejlődési tettek sarkall. A raphaeli tett ellenben mindig helyzethez kötődő, a most, a jelen pillanat. Arról van szó, hogy most, ebben a pillanatban helyesen cselekedjem, mert a következő perc már túl késő. A gyógyító intuíciónak most kell jönnie, ami mindig valami rosszal való összeütközés eredménye. Abszolút szükséges az ebben a konkrét helyzetben való megálláshoz, hogy saját gyűlöletünket legyőzzük, minden olyat, ami agresszió, düh vagy a hatalom kiélése is.

A gyógypedagógus sohasem ítéli meg egy gyermek tettét morálisan. Nem büntet utólagosan, hanem elébe megy annak. Az igazi gyógypedagógus gondoskodik róla, hogy a nem kívánatos dolgok ne történjenek meg. Segít a gyermeknek a rossz hatás alól kikerülni; a rossz tetteknek elébe kell menni - ez nagyon fontos -, a dühkitörést már előzőleg le kell vezetni. És ha egyszer valamilyen rossz viselkedés előfordul vagy egy tényleg gonosz tett, akkor nem mondja ezt: ez egy alávaló tett volt. Nem, hanem ezt mondja: a beteg vese nyilvánul meg, a burok az, ami megnyilatkozik. Az ebben az inkarnációban lévő Én alulmaradt ennél a tettnél. Hogyan gondoskodhatom arról, hogy követ-

kező alkalommal ilyen helyzet ne forduljon még egyszer elő? Hogyan segíthetünk a gyermeknek, hogy túljusson egy ilyen helyzeten? És hogyan gyógyíthatom a burkait?

Merkúr-Raphael az, aki mindenhol, ahol hat, az elakadt, megrekedt sorokat ismét mozgásba hozza, és a fejlődést továbbviszi. A gyógypedagógus Raphael arkangyal szolgálója. És gyógypedagógus csak a személyes áldozat révén lehet valaki. Saját sorsának egy részét rendelkezésre bocsáthatja egy nehéz gyermek érdekében, életéből éveket áldozhat egy látszólag kilátástalan ügyben, amelyről a külvilág ezt mondja: tényleg éveket adjon valaki az életéből ezért? Hiszen nem várható siker. De mi mégis tudjuk: a tettben csak az áldozat számít, ha osztozunk a másik bilincsbe vertségének, megbéklyózottságának fájdalmában. Csakis ez a gyógyító intuíció alapja.

3. Az emberi együttélés gyakorlata, az új közösségalkotás

A gyógypedagógiai mozgalom harmadik áramlata az emberi együttélés gyakorlata, a közösségalkotás, mintegy a Szellemén-közösségek előgyakorlataként, mely ennek a földi világnak a feladata. Itt a gyógypedagógia egészen különleges helyet foglal el.

Az antropozófus körökben akad elég indíték munka- és megismerő közösségek képződésére. Vannak olyan csoportok, melyek együtt dolgoznak a szellemtudomány egy szelétén, akik pl. az egyik cikluson, vagy egy problémán dolgoznak. Ezt nevezem megismerő közösségnek. Aztán vannak munkaközösségek, ahol a közös munka tart össze egyeseket.

Csak a gyógypedagógiai mozgalom ismeri azt a lehetőséget otthoniban, hogy életközösségeket alkossanak. Ez még inkább más, mint egy munkaközösség. Ha a Szellemént akarjuk kifejleszteni, már most el kell azt kezdeni. Azonban a Szellemént nem lehet egyedül kifejleszteni. Az Én által megtisztított asztráltest csak a másnak való ajándékozásban jön létre. A mai asztrál-

test „mindent magához szívását és vonzását” ajándékozásba kell átváltoztatni. A gyógypedagógusok feladata ebben az értelemben viszont nagyon fontos, mert az ajándékozásnak második természetüké kell válnia, ha ki akarják fejleszteni a Szellemént. A közvetlen gyógypedagógiai munkában bizony meg kellett tanulniuk saját sorsuk egy részét a beteg gyermek számára odaáldozni. Számolhatunk azzal, hogy különösen ennél az utolsó feladtnál Christian Rosenkretz szelleme fog hozzánk közel állni, meg fogja tanítani nekünk, hogy hogyan válhatunk majd új pünködsdi közösségek tanítványává.

Arkangyali hatások

A fenti fejtegetéseknél Mihály és Raphael arkangyal nevével találkozunk. Mihály a tűzével lelkesíti át a gyógypedagógiát, mint szellemtudományt, Raphael a cselekvés művészetét tanítja nekünk; az életközösség kialakítása pedig e polaritás közepén helyezkedik el. A gyógypedagógia szellemtudományként történő alkalmazása főként a tanárok és orvosok feladata. A (mindennapi) cselekvés művészete az otthonok csoportvezetőinek és ápolóinak feladata. Viszont a nevezettek mindegyikének együttesen kell megpróbálni az életközösség kialakítását, amely a gyermek szülői házában burkait helyettesíti. Az életközösség megteremtésének közös feladata egy jövőbeli közösségbe helyezni a gyermeket.

Az ún. normális gyermek a szülői ház fészkeinek melegében nő fel. Ez egy természetes, az öröklési erőktől, tehát Hold-erőktől támogatott környezet. A lelki kezelésre szoruló gyermek az otthonokban kikerül ebből az öröklési áramlatból és új környezetbe kerül, amely nem az öröklésen alapul, viszont jövőbeliséget hordoz magában. Ezáltal a gyermek Nap-erőkkel kerül kapcsolatba, ami által a következő életére nézve különleges erőket vesz fel a majdani közösségalkotás számára.

Az év körforgásának szellemi szempontból való bemutatásánál Rudolf Steiner négy egymást követő ark-

angyalról beszél: Gábielről, Raphaelról, Urielről és Mihályról.

Mihály arkangyal:

A Mihály-imaginációban felsajlik előttünk Mihály képe a sárkánnyal, aki alant fekszik kékes-sárgás testével, mely a nyár derekának kénereiből képződött. Mihály felette áll a kezében karddal, mely meteorvassá sűrűsödött meteorrajokból képződött. Mihály arany Nap-ruhát visel ezüstös csillogással a redőkben. Mozdulata bátorságot ad a szellem megragadására, amely a megismerésre való bátorságot ajándékozta nekünk. Ez az imaginatív kép sejlik fel róla előttünk.

Raphael arkangyal:

A Húsvét időszakát így írja le Rudolf Steiner: Raphael az ember mellé lép, tanítva őt, hogy megértse ezt a nagy horderejű emberi drámát. Ez nem egy imaginatív, hanem drámai kép, ami Húsvétkor megy végbe: Krisztus, az emberiség képviselője Lucifer és Arimán között, mint a Goetheumban álló szobornál is. Tavasszal a rózsaszín felhőképződményekben fent luciferiség terjeng, ezzel átszótt asztralitással, míg lent a Föld mézrétegeiben a tavaszi levegőbe felfelé áramló földi erőket átható arimáni impulzusok találhatók. Krisztus közöttük helyezkedik el a középen haladó utat mutatva, az emberiséget megváltva a luciferi-arimáni betegségektől. Ehhez a húsvéti képhez tartozik Raphael, aki odavezeti az embereket ehhez a képhez, és felvilágosítja őket erről a hatalmas emberiség szintű drámáról.

Gábiel arkangyal:

Számtalan festmény örökölte meg az Angyali Üdvözlést. Rudolf Steiner így ábrázolja Gábiellel a karácsonyi imaginációt: alant a Föld a legmélyebb télben ezüstösen csillogó kristályvilággal, mely felkúszik Mária, az Emberanya ruhájára, aki középen, az ember ritmikus rendszerénél tartja karján a Nap-gyermeket; feje felett az állócsillagsféra, az Állatöv, mely koronává sűrűsödik. Ezt a képet tudatosítja Gábiel az emberekben a karácsonyi időszakban. Ő, a Hold arkangyala vezet be az emberi lelkeket a földi

világba, ráadásul csak a Karácsony utáni három hónapban, míg az ő időszaka tart. Mindazon lelkeknek, akik az év során fogannak, ekkor kell a földi világba lejönni, és itt várakozni, míg a hőn vágyott földi testtel összekötődhetnek.

Uriel arkangyal:

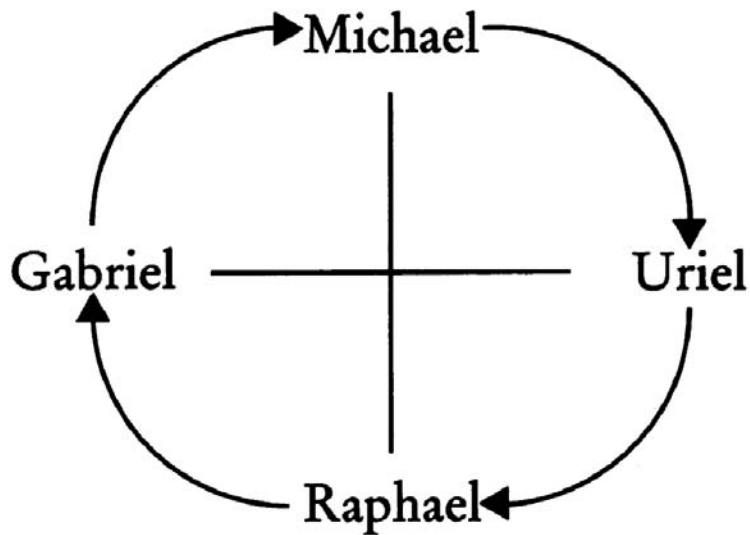
Az Uriel-kép kevésbé ismert. A kozmikus intelligencia az állócsillagszférához változó konstellációkban mozgásban lévő naprendszerek erőiben hat. Uriel ennek a kozmikus intelligenciának a hordozója, sőt, ő ez a kozmikus intelligencia. Ennél fogva Uriel nem a Naprendszerbe vezet minket, hanem a halál kapuján át abból kifelé a Szaturnuszon áthaladva az állócsillagszféra szellemi világába egészen a Kozmikus Éjfél órájáig. Uriel a János-időszakban tekint ránk, ekkor ítéli meg a tetteinket; komoly arcától megítélve érezzük magunkat. Mihály Urieltől kapja intelligenciáját és gondolati erejét; Mihály kezeli, igazgatja ezt a kozmikus intelligenciát. A fenti Nap-arany nyár derekán áramlik fel a földi világból; ez egy, a földi erőkkel felfelé áramló átalakult földi ezüst - ott a történelmi lelkiismeret ereje uralkodik.

Az ábrán a Mihály-időszak helyzete látható, majd Karácsony következik Gábriellel, azután Húsvétkor Raphael található fent, és így tovább. Így a kereszték értelemszerűen a következőképpen alakulnak: ősz, Mihály-időszak - tavasz, Húsvét, Raphael. Majd a másik polaritás: tél, Karácsony, Gábiel - nyár, János-nap, Uriel.

Ha Gábielt, a Hold-kaput az élet kezdetének vesszük, és Urielt az élet végére helyezzük a meghalás kapujaként, a meghalás kapujának őrzőjeként, akkor ez az ember útja a születés Hold-kapujától a meghalás Nap-kapujába. Így már érthető, hogy a spirituális asztrológiában a halálhoroszkóp jóval fontosabb, mint a születési. A születési horoszkóp a múltból fejez ki valamit, viszont a halálhoroszkóp konstellációja fontosabb, mert az a szellemi születés pillanata. Az ember életútja a Hold- és Nap-kapu között a Gábieltől Urielhez vezető

út, a karácsonyi téli időszaktól a János-napi nyári időszakba.

A Mihály és Raphael közti ív egészen más. A Raphael-imaginációban Krisztus Lucifer és Arimán között áll. Ott Krisztus az ember testvére, az emberi dráma legközepén, amelyben az ember Gábiel és Uriel közti útján halad. Mindegy, hogy hol tartunk ezen az úton; mindig kísér minket a Mihály és Raphael közt feszülő erő, amely az egész életen keresztül végighúzódik. A kozmikus utak egymást keresztezése felrajzolja előttünk a nagy világkeresztet.

Arkangyali „menetrend“ az év körforgásában

Manu szellemi áramlata

A bevezetőben említett Lievegoed könyv is három fő áramlattal foglalkozik, de ezek nem csupán a gyógypedagógiára, hanem az egész emberiségre vonatkoznak. Itt most csak a harmadik áramlatot vesszük szemügyre, mert ez függ össze a mi területünkkel. Aki akar, utánanézhethet a könyvben a további részleteknek a másik két áramlattal kapcsolatban. Bőven lehet különlegességek akadni.

Manuról azt kell tudni, hogy ő az emberiséget vezető legmagasabb és legjelentősebb szellemi lény, aki rendszeresen megjelenik földi kőn-

tőben is. Az ő áramlata a lélek érzelmi részéhez kötődik, mivel a másik kettő a gondolati és akaratierőkkel áll kapcsolatban. Így egy kiegyenlítő, egyensúlyt teremtő szerepe is van, ezen felül a szíverők is ehhez a régióhoz kapcsolódnak.

Manu a lemúriai korszak közepe óta kíséri az emberiséget, és ő is végigment az összes emberi fejlődési fokon. Mindig az volt a feladata, hogy segítse az embereket a jó és rossz oldal közötti eligazodásban. Atlantisz központi Nap-orákulumát is ő vezette és őrizte, majd amikor elérkezett az idő, kivándo-

rolt az akkoriban lenézettek (már nem volt érzékfeletti kapcsolatuk, mint a többségnek) kis csoportjával Belső-Ázsiába, hogy megalapítsa belőlük az első Atlantisz utáni, azaz az ősi-indiai kultúrát (5). Itt hét tanítványt választott ki, akiknek átadta az egyes bolygók szerinti szellemi tudását. Ők lettek a hét Szent Rishi. Zarathusztra, az ősi-perzsa kultúra vezetője, és Hermész, az egyiptomi kultúra megalapítója is az ő tanítványa volt. A továbbiakban szó esik még Manu egyes inkarnációiról is, de ezekbe a részletekbe most nem megyünk bele.

Manu hozta létre a manicheizmust is, melyet a Vatikán mindig tűzzel-

vassal üldözött. A manicheizmusnak két alaptétele van: az egyik azt mondja, hogy a fény folyton árnyékot is teremt, másképp fogalmazva: ha valami jót teszünk, annak egyidejűleg árnyéka is keletkezik. A másik fő eszme az, hogy a jó árnyékát mindig szelíden, elnézően kell kezelni. Sohasem haraggal vagy erőszakkal, hanem szelíden! A gonoszsággal szembeni jóság kifejlesztése a manicheista út célja. A szeretet és jóság azok az erők, melyek az emberi lelket megmentik. Minden előre tett lépés sötétséget is gerjeszt. Emiatt szükséges, hogy újra és újra visszatérjünk a sötétségbe, de nem gyűlölettel és haraggal, hanem szelíden és szeretettel. Mert Manu missziója az emberi lélek megmentése. Az ember szelleme megérinthetetlen az ellenerők számára, ezért választották az ember lelkét a jó és rossz hatalmak közti harc csatamezejéül. Megpróbálják elsötétíteni az ember lelkét, sőt el is pusztítani, hogy az Énje ne tudjon további tapasztalatokat szerezni általa.

A Manu áramlatához tartozó emberek mély szükségét, vágyat érznek arra, hogy másokon segítsenek, akik elesettek és nehézségekkel küzdenek. Saját karmájuk egy részét másokért képesek - és akarják is - feláldozni. Ez nagyon egyértelműen látható a gyógypedagógiában. Fentebb már volt szó erről. Hogyha megvizsgáljuk, hogy fiatal emberek életük pár évét arra áldozzák, hogy segítségre szoruló gyerekekkel éljenek, akkor tudható, hogy milyen

Manu lényge. Manu áramlatát találjuk a szervezettefejlesztő területen, a különféle terápiás munkakörökben, valamint más ápolással összefüggő hivatásoknál is.

Manu jövőbeli feladata

Ha csak bizonyos hivatások számba vételére szorítkozunk, akkor beszűkítjük látóterünket. Ha megpróbáljuk elképzelni, hogy a XXI. században hogyan nézhet majd ki Manu mozgalma, akkor egy sokkal tágabb panoráma bontakozik ki előttünk. Valószínűleg olyan individualitás kell majd életre, akitől egy erős, pozitív kisugárzás fog kiindulni. (A Manitól származó manicheista impulzus 700 éven keresztül gyakorolt befolyást a Gibraltártól Mongóliáig fekvő területeken. Ez természetesen nemcsak egyedül neki köszönhető, hanem számos követőjének is, akik képesek voltak az impulzusának megvalósítására és továbbvitelére.) Konkrét dolgok közlése természetesen nehézségekbe ütközik, hiszen nem tudható előre semmi, hogy mi lesz Manu új impulzusa. De ne egy új vallás létrehozására számítsunk, hanem egy hatalmas szociális mozgalomhoz adott impulzusra, amely át fogja majd a világ nagy részét. Azonban ez csak sejtés, nem bizonyosság.

Manu új áramlatának néhány előfutára már manapság is látható. Mindenhol, ahol egymásnak akarnak segíteni az emberek, és igazán keresik egymást, hogy közösen vállaljanak felelősséget valamiért, ott egy új szociális impulzus kezdete

vehető észre. Olyan emberi hálózatok alakulnak, akik felhívhatják egymást vészhelyzetben, és éjjelnappal elérhetőek egymás számára, vagy polgári önszerveződő szolgálatok alakulnak valamilyen regionális céllal. Ez egy olyan irányzat, amely a következő években még jelentősen kibővül majd. A lényeg az, hogy mások nehézségeinek szolgálatába állítsuk magunkat. Tehát, egy nagy, egész világra kiterjedő mozgalomról van szó. Arimán minden embert a teljes kapcsolat nélküliségig akar elmagányosítani. Manu ennek épp az ellenkezőjét fogja tenni: igazi kapcsolatba fogja őket hozni egymással.

Jegyzetek

1. Bernard Lievegoed: Über die Rettung der menschlichen Seele (Az emberi lélek megmentéséről), Verlag Freies Geistesleben, 1993
2. Bernard Lievegoed: Der geistige Strom der heilpädagogischen Bewegung (A gyógypedagógiai mozgalom szellemi áramlata), Natura-Verlag, Arlesheim 1978, könyvben így jelent meg: Bernard Lievegoed, Ilse Rascher: Die Geistquellen der Heilpädagogik (A gyógypedagógia szellemi forrásai), Verlag am Goetheanum, 1994
3. Rudolf Steiner: Heilpädagogischer Kurs, GA 317, (Gyógypedagógiai kurzus), Rudolf Steiner Verlag 1995, 38-40.o.
4. A jelenségek összefüggésének célszerűségét és célra irányulását (a kausalissal szemben teleologikus voltát) valló felfogás (Bakos-féle „Idegen szavak szótára“, 1967)
5. Rudolf Steiner: A szellemtudomány körvonalai, GA 13, (Geheimwissenschaft im Umriss), Genius Kiadó 1995, 196-208.o.

Pilinszky János: *Vacsora*

Ismeritek a megterített asztalt,
„a kihűlt tálak közeit”,
jól tudjátok a leckét,
mire gyűltetek össze hát?